

EESTI NOORUS

NOORSOO
KULTUURI
AJAKIRI

ILMUB
ÜKS KORD
KUUS

TELLIMIS-HIND:

1	aasta peale	Kr. 1.80
1/2	aasta peale	" 1.—
1/4	aasta peale	" 0.50

KUULUTUS-HINNAD:

1	lehekülge . . .	Kr. 30.—
1/2	lehekülge . . .	" 15.—
1/4	lehekülge . . .	" 7.50

TOIMETUS JA TALITUS TALLINNAS, LOSSI PLATS 4

November

Nr. 11 — 1930

II aastakäik

Osakondade esitajaid ja referente sügisel esituskogul 1. ja 2. nov. Toompääl.

SISU: Rahvustundest ja isamaalsusest — O. Ibins. ÜENÜ sügisel esituskogult. Esituskogul vastu võetud resolutsioone. Yks sygisene õhtupoolik — Linda Laarman. Talv läheneb; suusad korda! — H. N. Muljeid ja võrdlusi Saksamaalt (järg) — A. Meikop. Enam aukartust muistsete kangelaste ees! — M. Sommer. Sügistormin — Erv. Uibo. ÜENÜ osakondade elust. Oma asjus.

Rahvustundest ja isamaalsusest.

O. Ibius.

II.

Isamaalsus on meil pahatihti jäänd liig pääliskaudseks, pinnapäälseks. Seda just seda enam, mida lajem ringkuud inimesi on asund selle õhutamisele. Selles on üks kõigi aadendite teostamisel esinevaid kurbloolusi. Kui mingi aadend jõuab kasvada rahvalikuks, s. t. just siis, kui ta seisab teostumise lävel, tabab teda hädaoht muutuda „moe asjaks.“ Inimesed tulevad sellega kaasa, sellal enam mitte seepärast, et tunneksid selleks seesmist tarvet, vaid seepärast, et teised teevad seda ees. Nii satub liikumist teostama ja juhtimagi palju neid, kes ise vähe huvitet neile hingeliselt võõra aadendi saatusest ja puhtusest. (Noorusliikumises on selliseks hoiatavaks eeskujuks näiteks saksa noorusliikumise ummik, liikumise enda saades moeasjaks ja liigete arvu suureks kasvades.)

Esineb sellal juba tegelasi, kes ei näe vastavas liikumises enam seda eesmärki, millele nemad ehdid pyhendaks, vaid vahendit, mis neile hyppelauaks oma isikliku karjääri teostamiseks.

Isamaalsus on meil samuti mõningal määral moeasjaks, millega uhkeldetakse pidustusil, koosviibimisel, paraadidel, aga mis unustetakse argipäeva hallis ymbruses.

Kes ei teeks meil paatoslikke sõnu isamaalsusest! Kõlavad peokõned kubisevad neist! Ja on ypris palju neid kildkunde, orge ja isikuid, kes on pyydnud ja pyyavad kujundada isamaalsust oma monopolina. „Isamaa päästjad“ on nyud needki, kes vabadusvõitluse otsustavil päivil „ahju taga“ lõmitasid, või noore riigi ja selle kehva rahva kulul omale kuhjasid kokku varandusi! Puhtast isamaalsusest (ei kunagi isiklikust kasust) ollakse meil kõrtsimehi ja kõrtsiskäijaid, demokraatliku korra kaitsja ja „lapualane“ — kõiki tiivustab meil ainuyksi isamaa, kui kuulata nende kõnelusi! Kui need poleks ainult sõnu ja mõnel juhtumil otse võllanaljana tunduvaid sõnu!

Sellest pääliskaudsusest on alguse saand ka eriline kalduvus hinnata isamaalsust

peagu ainult selle järele, kuis keagi suhtub riigikaitseesse. Ma ei taha eitada riigikaitse vajadust, eriti veel meie asendiga riigis, aga selle nimel ei tohita alahinnata esmajärgulise tähtsusega riiklikku ylesehitustööd. Mitte ainult vintpyssi või Madseni kuulipildujaga ei valvata meie rahva tulevikku, vaid veel enam adra taga kõndides, tehaseis töötades või rahvuslikku teadust ja kunsti arendades.

Ainult pyha lihtsameelsus on lasknud tekkida arvamise, nagu oleks teostund isamaalsuse aadend poliitilise sõltumattuse saabumisega ja nagu oleks see kaitstav ainult sõjalise jõuga.

Rahvaste saatuse määrab eeskätt seemine elujõud. Selle loovad tugev rahvustunne, rahvuslik omapärane kultuur, vaimliselt ja kehaliselt elujõuline rahvas ja majanduslik sõltumattus.

Poliitiline iseseisvus on vastuvaidlematult paljukaaluvaks eelduseks nende omaduste syvendamisele, aga ta pole siiski rahvusliku iseolemise sisuks, vaid selle väliseks kooreks, mille varjus tuleb luua ja kõvendada rahva tulevikku kindlustav vaimline ja majanduslik sisu. Ja selle sisu loomine pole sugugi väiksem kohustus kui kaitse. Ilus on isamaa eest surra, aga veel ilusam ja õilsam on isamaa eest elada! Isamaa ei vaja niipalju tema eest surijaid, kui just tema eest päev-päevalt elavaid-töötavaid sangareid. Igal yksikul rahvaliikmel on selleks igapäev võimalusi.

Meil, noortel tulebki ringi vaadata nende võimalusi järele, ega maksa omaltpoolt minna suurendama tyhjade sõnade mulinat, vaid kui juba kõnelda, siis sellest kuis tegelikult isamaalaseks teotseda, mitte vaid pyha- ja pidupäivil, vaid enne kõike igapäevaseis argipäeva askeldusis.

Ja sijn on meile ja kõigile töid ja toimetusi enam kui kyll.

Yldise kultuurilise tasapinna tõstmine vabaharidustöö kaudu, kasutades selleks organisatsioone, õpiringe, kursusi jne. jne.

Rahvustunde ja omapärase rahvusliku kultuuri tähtsuse

selgitamine rahvuse püsimise ja rahvusvahelise kultuuri seisukohalt põhjendatuna. Tegelike ettevõtetenäiteks keeleuendus keeles leiduvaist võõrastest mõjudest (eeskätt saksa keele mõjul) vabanemiseks, eesti kunsti, kirjanduse ja teadusliku töö toetamine, nimede eestistamine, kodukultuur jne. jne.

Majandusliku olukorra kindlustamine. Kutsehariduse levitamiseks taastatava töövõimsuse läbiviimiseks põllumajanduses ja tööstuses. Mõttetute väljaminekute ja üldse ylejõu elamise vastustamine. Iga noorsoolane tutvunegu „Ühistegelised Uudised“ nr. 35 s. a. ilmund tulise isamaalase Joh. Pitka artikliga „Rahvamajandus kuristikku langemas.“ Säält leiab ta, milliseid pööraseid kulutusi meil tehakse ja säält järgneb tee meie majanduslikuks isamaalsuse teostamiseks.

Isamaaga tutvunemine on tähtsaks teguriks rahvustunde kõvendamisel, sest tõsiselt armastada võime seda, kes meile lähidane ja tuttav. Siis õpime yhtlasi tundma oma rahva elu, selle häid ja halbu kylgi, mis juhatavad meile ylesandeid isamaaliseks tööks. Noorte organisatsjoone ylesandeks sellel alal on eriti matkamise õhutamine, matkakodude loomine jne. Lähidas yhenduses isamaaga tutvumisega tuleb pöörata tähelepanu hõimuliikumisele. Tutvunemi-

ne hõimurahvastega töötab meile just meie omakultuuriks anda väärtuslikke eeskujusid ja materjaaligi.

Rahva seemise elujõu tõstmiseks tuleb pöörata samuti tõsist tähelepanu mitmesugusele elureformliikumisele, nagu seda on tõutervishoiu (eugeenika), karskus-, toitlus-, kehakultuur- jne. liikumised, mis taotlevad uut, tervislikumat ja kõlbluslikumat elustiili, mille teostamisele asumine isiklikus elukorralduses on kergeim just nooruses.

Selle loova, ylesehitava isamaaliku tegevuse kõrval peab loomulikult pyhendama tähelepanu sõjaliselegi kaitsele valmisolekuni, kuni veel unistuseks jääb yldine relvastuse kaotamine.

Eesti noorsooliikumine on algusest pääle kannud tugevalt rahvuslikku ilmet. Isegi kosmopolitismis sygdistet Koolinoorsoo Keskliit oma radikaalsuse päivil oli hoopis sygavamalt isamaalisest vaimust läbi imbund kui paljud tema sygdistajast — isamaalsusest kõlavaid sõnu tegijaist. Tahaks loota, et YENY noored, kes seni sel alal omakultuuri mõtet õhutades esirinnas sammujaid, tulevikuski jatkavad isamaalist kasvatustööd ja teostavad seda mitte nii palju sõnades kui just üga yksik oma isiklikus elukorralduses.

Viime isamaaliku mõtlemisviisi argipäeva ellu!

ÜENÜ sügiseselt esituskogult.

ÜENÜ osakondade esitajate pere oli 1. ja 2. nov. jällegi üle tüki aja Toompääl koos, järjekorralisel esitajate koosolekul. Teadagi oli osavõtjaid üldiselt vähem, kui oleme harjunud nägema kevadeti, aga ei või siiski ütelda, et vähe. Tööd tehti mõlemad päevad suure hoole ja andumusega.

Koosoleku avas Keskjuhatusesimees A. Meikop ja nagu see sijn aati viisiks olnud, lauldi enne töhe süvenemist üheskoos „Kaunimad laulud pühitsen Sull.“ Järgnes tervitusi haridusjuhtidelt j. m., siis asuti valimiste juure. Koosoleku juhatusse valiti nrsl-d: Uesson, Rooberg, Saarman; sekretariaati nrsl-d: Sõrmus, Ibius, Laarman, Potter.

Kui sellekohane komisjon valitud, vaatas see läbi kokkutulnud esitajate mandaadid. Kinnitati 8 uut osakonda, võeti vastu ja kinniteti spordikesktoimkonna poolt väljatöötatud võistlus- ja rekordmäärused, kuulati ära ÜENÜ Valga-Võru-Petserimaa osakondade konverentsi aruanne.

Huvitavate referaatidega esinesid koosolekul koolide pääinspektor J. Kiiwet — „Ajanõuded ja kutseoskus“, põllutöökoolide pääinspektor J. Umarik — „Külaelu mugavamaks muutmiseks“; ETK direktor, adm. J. Pitka — „Ühistegevuse osa majanduselus“; dr. H. Kukkk — „Meie noorsoo kehaline kasvatus“; Akad. Emakeele

Seltsi esitaja Sitska — „Võõrapäraste nimede eestistamisest“; Kolga-Jaani osak. esimees O. Ibius — „Karskus- ja elu-reformtööst külanoorsoos“; Keskjuhatus abiesimees Ed. Riisman — „Turismi arendamise küsimus.“ „ÜENÜ päevaküsimusi“, millest pidi kõnelema Keskjuhatus esimees A. Meikop, oleks peaaegu jäänd välja päevakorrast, kuna referent ei tahtnud liigselt pingutada kahepäevases istumisest juba väsind koosolijaid. Kuna aga mitmel esituskogul ajanappusest jäänd pidamata nrsl. Meikopi kõne, siis leidsid esitajad seekord väsimusest hoolimata tarviliku kuulata ära see, mis oleks öelda ÜENÜ juhil just ÜENÜ-d tegelikult kõige enam puudutavaist küsimusjst. Referaati, mis sisaldas olulisemaid ja tähtsamaid küsimusi meie org-i elus, jälgiti suure huvuga. — Koosolekul arutati igakülgset läbi ka ÜENÜ loteriiküsimus. Loterii võitude väljaloomine toimub 1931. a. detsembris.

Iga ettekantud referaadil puhul süve-

nesid noorsoolased innuga arutlusse ülestõstetud küsimuse kohta. Kuuldi palju häid ja uusi mõtteidki vastastikusel nõupidamises ühe ehk teise referaadi järel, olgu siis ühistegevuse arendamisest maal, võitlusest alkoholi vastu, või oma kodukoha ja selle ümbruse olukorra parandamisest. Noored võtsid oma tööd väga tõsiselt. Igaüks aga viis kaasa koosolekult tubli jao hoogu, tuld ja töövaimustust. Kohapääl ärakasutatult annab see kümneid protsente.

Laupäeval toimus „parlamendi“ pildistamine ja õhtul oli esitajate ühine koosviibimine Tallinna osakonna ruumes, kus esimes noorsoolasi laulu-, rahvatantsude ja oma kirjandusliku loomingu alal. Lõpul oli seltskondlik osa tantsuga.

Kahjutundega ootasid koosolijad pühapäeva õhtul kahe armsa tööpäeva lõppu. Lahkuti sõpruses ja lootuses kevadel kohutada samas üksimeeles. Esituskogu koosolek lõppis riigihümnniga 2. nov. õhtul kell 8.

Noorsoolasi esituskoguaegselt koosviibimiselt 1. skp. õhtul Tallinna osak. ruumes.

Resolutsioone ÜENÜ esituskogult.

a) ÜENÜ esituskogu tunnistab tarvilikuks omavahelised konverentsid, millistel arutatakse kohapäälsete osakondade elustamise küsimusi ja teotsemise võimalusi —

ja leiab vajaliku, et ÜENÜ Keskjuhatus ja olemasolevad organiseerivad keskkohad omistaks nende pidamisele ja ellukutsumisele senisest suuremat tähepanu.

b) ÜENÜ esituskogu leiab, et nimede eestistamist raskendab tuntavalt muutmisega seotud kõrge kuni 8-krooniline kulu. Selline aateline liikumine ei saaks riigile olla sissetuleku allikaks. Esituskogu pöörab valitsuse poole sooviga, et nimemuutmise maks kaotetaks ja et ühtlasi nimede muutmise laiendataks ka eesnimedele. Samuti tuleks kergendada kohanimede muutmist. — Keskjuhatus astugu samme kontakti loomiseks teiste nimedemuutmisest huvitatud organisatsioonidega, et ühiselt nimemuutmise maksu kaotamisele kaasa mõjuda.

d) ÜENÜ esituskogu pooldab täiel määral tervituskommitee lihtsustamise algatust ja soovib käega tervitamise kaotamist igapäevastel kokkupuutumistel, mütsikergitamise kombe kolikambri heitmist tänaval tervitamisel ja käesuudluse vastu võitlemist daamide tervitamisel, pooldades nende tervituskommitee asemel lihtsat, kerget kumardust või käeviibet.

c) ÜENÜ esituskogu mõistab hukka maa- ja linnavalitsuste poolt võetava lõbustumaksu osakondade esinemistel.

f) ÜENÜ esituskogu leiab, et ühistegevusel on Eestis majanduselus suur ülesanne ja tähtis seisukoht, mispärast peab ühistegevuse mõtte levitamisele ja ühistegevusele kaasa aitamise tarvilikuks. Eri- list rõhku tuleb panna töö- ja valmistajate ühingute asutamisele.

g) ÜENÜ esituskogu säeb osakondade ülesandeks a) pakkuda teadmisi üldse elureform-, eriti karskusliikumise ja enesekasvatuse alalt; b) oma liigete täiskarskuse j. m. vahendite kaudu pakkuda noorile moraalselt tuge täiskarskena püsimiseks ja üldse eneseteostamiseks; c) aidata võimaluste piires kaasa kehalikuks ja üldiseks karskuse ja elureformvõitluseks.

h) ÜENÜ esituskogu avaldab soovi, et osakonnad tervikuina asuks täiskarskuse alusel, nähes oma üht eesmärki täiskarskuse noorsooliikumises. Ühtlasi soovilatakse luua kontakt Eesti Noorsoo Karskusliiduga. Karskusharude tegevuses võidakse hoiduda muus tegevusharudes juba isegi viljeldavaist tegevusvahendeist, suunates tähelepanu otsekoheselle karskustööle.

i) ÜENÜ esituskogu pooldab täiel

määral turismi arendamist Eestis ja leiab selles eriti noorsoole vajalise vaimu ja iseloomu kasvatava teguri. Selleks peab esituskogu soovitavaks noorsoolaste huvirei- se gruppides ja üksikult, jalamatke jne. kodumaa huvitavamatesse ja tähelepanu- väärivamaisse kohtadesse.

k) ÜENÜ esituskogu leiab vajalise, et osakonnad oma kodunurga ilusamaid ja huvitavamaid kohti laiemates ringkon- dades propageeriks ja nende külastamist õhutaks. Turismi hõlbustamiseks tuleks asutada osakondade juure turistide kodud ja peatuspaigad, millest väljaspoole rekla- meerida turismi arendavate keskasutiste kaudu, kohapääl aga käidavatesse kohta- desse ülesseatud plakatite ja siltidega.

„Eesti Noorus“ avaldab sügavaimat tänu oma senisele tegevtoimetajale Harald Nõmmikule tehtud töö ja vaeva eest tema lahkumise puhul toimetajakohalt. Loode- tavasti ühineb seda ütleva terve „Eesti Nooruse“ lugijaskond.

Harald Nõmmik,

kes toimetab „Eesti Noorust“ oktoobrist 1929. a. kuni käesoleva numbrini.

Yks sügisene õhtupoolik.

Linda Laarman.

Mina tahan kangesti klimbisuppi ja Tiiu tahab ise ka. Sellepärast ta siis keedab seda õige tihti. Siis on kangesti hää. Täna lõunaks oli kah klimbisupp ja meie sõime kõik laua man. Ja siis räägiti, et kalalid sel aastal ilusad ja suured kasvand ja kartuleid palju vähem saab kui mineval aastal. Noh, suured inimesed rääkisid ja mina olin vait, sõin aga muudkui ja kuulasin, mis kõneldi. Siis Piitre ütles, et näe, sibulaid ei saa sugugi sel sügisel oma aiast ja et päris halb on sellepärast. Tema tahab kangesti heeringat sibulate ja ätikuga. Aga mina ütlesin siis kah, et mina ise nägin yleeile Hādaoru pool olles karjaga, kui sibulakaupmees mööda sõitis maanteel ja et nisuke korv rippus vankripera küljes, millega ta mõõdab perenaisetele sibulaid. Teised ütlesid siis, et miks mina ei olevat setut käskinud sisse sõita oma koormaga, sest meie oleme teest tykk maad eemal. Mina siis teinekord lubasin ytelda, kui juhtun tee ääres olema karjaga ja näen mõnda mööda sõitvat.

Aga siis hakati teist juttu jälle ajama. Ja esä ytles mulle, et ärgu ma tuleval suvel ka mujale kaupa tehku, ei Kõstile ega kuhugi. Et tulgu aga jälle siia. Et saime ikka ilusti läbi ja. — No mina ütlesin, et mina ei lähe maapāäl kuhugi mujale karja; et näe, siin on hää koer ja kõik ja es tapelda kunagi. Aga Kõstil yhtepuhku. Ja siin es aeta aeda peenraid kitsuma lõunasvahel. Kõstil pidi yhtepuhku. Ja kui säääl lambaid tapeti sygisel, pidin mina puha vere vastu võtma ja oli hirmus kyll. Siin tapeti ka vana oinas ära aga esä ytles, et laps ei tule kedagi niisuguse asja juure vaatama. Tiugi ei lähe kunagi, see jookseb näost valgeks paljalt sellest, kui teab, et mõnda looma tapetakse lauda man. Mina mõtlin kõike seda ja ytlesin siis ka esäle: „Muiduki ma tule siia tagasi. Liisa vast taht kyll minnu Kõstile anda karja, aga mina ei lää. Säääl viiti ka piim vabrikude nigu siingi, aga es anta konagi rohkemb ku ylt tassitāis minule ommugu enne karja minekut ja kuur vijl riibuti tollelgi ära päält.

Ja ubinasuppi ka oles võinu tetāki vahe-tepāäl, et ubinit olli ja suur aid ja kõik. Ja tsukurt ja kartulijahu olli kah. Aga na es ihna tetā pyhāpäivist ka mõnikõrd. Liisa yteli, et ku me ärā lāāme, pere kõik talves, et sis na esi keedāvā endile ubinasuppi.“

Aga suured ajasid juba teist juttu teetegemisest ja nooresooselti koosolekist ja mulle es vastagi keegi enam.

Emā andis mulle võidkaraskit ka yhes karja manu ja käskis jalad kinni panna. Mina kutsun peremeest ja perenaist ka „esä“ ja „emā“ nagu Tiiu ja Piitregi kutsuvad. Tiiu ja Piitre on pererahva lapsed. Või noh, mis lapsed nad kyll enam on, Piitre on sõdurgi olnud ja selle asuniku-maa selle eest saanud, Tiiu jälle on ka pääkoolis ära olnud.

Mina ajasin karja ristikheina kõrre päāle tee ääre, et säääl kari sööb ilusti ja siga seisab ka karjas, Teised läksid kõik maja taha nurmele kartuleid võtma ja uksed pandi lukku.

Olin säääl ristikheinasöödāil karjaga. Nägin kodu ära sinna ja suuretee ja teised kartulipõllul — kõik paistis ilusti silma sinna mäe otsa. Istusin kivil ja mõtlesin kõiksugu asju. Et pool nädalat ongi veel karjas olla, sest laadani oli kaup tehtud. Ja et ei tea, kas seni saab kartulimarjad ära korjata põllult, nagu emā eile ytles. Et kui ma kooli lähen, peab Tiiu ise karja minema ja ei saa enam kartuleid võtta. — No mina ei tahagi kooli, karjas on palju parem. Kauemaks jääda jälle ei või, siis peab trahvi maksma. Näe, Saarel olevat üks poisike linnast seakarjas. Tiiu oli säääl masina man eile, rääkis, et see poiss tahtvat ka õigeks ajaks kooli, kaupki olevat nii tehtud, aga vana Jyri ei vii, tee mis tahad. Tiiu kuulnud, kui poiss kysind jälle vana Jyriilt, et kas saab ikka minna või ei. Aga vana Jyri käratand: „Ma ei kuuleki, mis sa kõnelati!“

Mina jäin kevadel istuma ka teise klassi, pean nyud sinnasamasse tagasi minema. Tunnistusel mul polnudki muud

„hää“ kui laulmine. Aga kui ma karja man laulan, siis Tiiu ytleb, ma põrõsevat justkui maamesilane ja laulvat puha valesi, „Ema sydame“ kah. Et kui halvasti ma veel neid teisi asju võisin mõista, kui laulminegi „hää“ pandi ja laulda ma ei mõistvatki. Aga mina ei tea ka, kuidas see asi nii on.

Nii mõtlin parajasti, kui nägin, et üks sõitis valge hobusega mäest yles. Kohe sain aru, et see ongi sibulasetu, sest neil on kõigil valged hobused. Jooksin lähemale ja nägin, et rippuski nisukene korvpera kyljes. Tahtis teine suurteed edasi sõita. Noh, mina siis hõikasin kõvasti, et sõitku meile kah, meil tahetakse võtta sibualid. Setu või venelane, mis ta oli, ytles: „Ah sinna asunikutare manu om vaja käändäp“ ja hakkas kohe minema meie teed sisse. Ajasin karja ruttu ilusti yhtekokku, jooksin yle nuka teiste manu ja hõikasin kaugelt juba, et nyud tulid nõed sibulad. Minu arust justkui sellepärast olekski juhtund nii, et me söögijal sellest kõnelime. Tiiu läks toa manu vastu ja mina ka. See valge aga ronis väga aeglaselt. Noh, mis sa mõistad sinna ytelda — hulka maad ära sõitnud ka juba, väsind vast muidugi! —

Jõudsid siis viimaks pärale, setu jättis valge lauda nurga manu ja ytles Tiiule: „Preili! ihusad, suured sjibulad ja maagusad!“ Siis meie läksime vaatama ja katsusime neid sibulaid käega. Olid kyll suured ja kollased. Mõtlin: „hää oleks seesugusega Tõistretare musta koera visata, kui see meie õue tuleb põrsasööki sööma jälle!“ Siis ma kysisin: „Kuule setukene, mis see suur korvitäis maksuma tuleb?“ Tiiu aga myksas mind ja ytles, et olgu laps väit, suurte inimestega ei tohtivat nii kõnelda. Sain siis päris pahaseks, et ega mina ei tohi kunagi midagi ytelda kellelegi, läksin ära karja manu ja hakkasin turbatykkidega vana halli lammast pilduma. See ju tykib alati teiste mant kaugele. Ykspäev jooksis kartulivagude vahele ja tõmbas suure kartuli kurku. —

Tykk aega sõeluti sääil toa man edasitagasi. Siis käänas setu oma valge ymber ja sõitis ära suurele-teele. Seisin mäe

pääl kivi otsas ja nägin, kuidas ta Pee-lija poole venis.

Ohtupoolik ei olegi kuigi pikk nyud sygisel. Varssi oli pime. Hõigati siis minu koju ja kui lehmad kinni panin, kästi mind pliidi ette istuda ja tulele hagu järjest pääle panna. Tiiu hakkas tangudega hapukapsaid keetma. Tõi sahvrist singikamaraid ja muud niisugust liha, pesi puhtaks ja pani patta. Ega ma pahane ei oludki enam selle endise asja pärast, aga kui ta laulis nii heledasti ja kõvasti, läks mul syda nagu uuesti täis vähe: ah ta ei mäletagi ise, et ta mind setult sibulahinda ei lasknud kysida! Ja siis ma ytlesin: „Oh, ma mäleta, ku ma viil hoopis väike olli, karjangi es käi viil ja ku me siis Lüsaga Puustusmäel eläsime. Ku sääil kapstit keedeti, panti lihatykk ku penk patta. Te siin panete singikamarit nigu pulste ja rähälit.“ — Ise oli mul kohe halb, et ymlin nii, sest syya sai hästi kyll, olgugi, et lihavägi väike ja kehvapoole oli. Aga asunikel on kõigil nõrk väekraam, ytles Kõrve Juuli, kui ta yleile käis vorstilehtrit laenamas meie emä käest. Tiiu es ytle midagi, laulis ainult kõvasti.

Piitre tuli poe mant ratsa, oli käind posti järel. Tiiule oli kaks kūrja, see es saa kapsakaussigi enam lauale viia, läks näost punaseks ja kadus oma tuppä. Emä viis söögi lauale, istusime manu ja sõime.

„Jälle päevake ohtul!“ ohkas emä. — Piitre jutustas, kuidas Kõrve Kustasel olevat haug kaevus. Need on ka asunikud ja neil ei ole veel salvedega kaevu nagu meil; heinamaaperve sisse on tynn pandud, see tuleb maa seest iseenesest vett täis. Noh, siis Kustas oli seletanud, et tema pyydnud kevadel kalu ja pannud havi kaevu elama. Et sööb vaglakesed ja putukad ära veest, siis vesi seisab puhas. Ja et lapsed vahel võtavad kinni, vaatavad, kui kõhnamaks on jäänud, siis pygavad kraavist vaglakesi ja mardikaid ja lasevad kaevu. Siis havi sööb enese pak-suks jälle. — Teised naersid kangesti, minu arust see oli ka päris naljakas. Riideid seljast võttes ja sāngi pugedes veel mõtlin sellest.

Siis hakati kõvasti lehte lugema. Esä luges teistele. Mina jäin magama.

Talv läheneb: suusad korda!

Ilmastikus leiame läheneva talve sümptoome. Ei ole kaugel aeg, kui külm raketab aiateibaid ning avarate nurmede, metsade ja mäekinkude pind pehme lumekattega meelitab noorusrõõmsaid, elulõbust ohetavaid noori välja, loodusse. Ootavate talvelõbude eeldus paneb pakitsema uute puhtate tunnete värskuse ega lase optimistlikesse väljavaateisse sügine-da läinud talve pettumustundeid.

„Talvehooaeg kutsub meid tubadesse laulma, tantsima, kirjandust harrastama, kuid kutsub ka metsadesse, põldudele suusatama, jääväljadele uisutama!“ kirjutab „Eesti Noorus“ läinud aastal. Hoogsat propagandat on tehtud viimasel ajal suusaspordi kasuks. Kõigest hoolimata suusatamine on meil ometi söötijäänud spordialasid, millisest kokkuvõttest meid ei päästa veel aast-aastalt suurenev suusatajate arv, rohke osavõtt suusatamiskursusist ja sporditarvete äride suurenev läbimüük suuskade alal. Suusatamine on aga tervitatavamaid ja õilsamaid spordialasid, võimaldab kõikkülgsemat kehalist arengut ja vaimlist naudingut, suusatamisel rakenduvad tegevusse lihased ja meeled ning selle kaudu õpirne parimini tundma kodumaa looduse talvise ilu võlu. Mitte ükski sporditarveteks, vaid hädavajaliks liikumisvahendeks saagu meil suusad!

Kuna suusatamise hooaeg on lähedal, on viimne aeg suuskade kordaseadmiseks ja nende muretsemiseks. Algajale suusatajale kahtlemata teeb muret suuskade valik. Igal suusaspordihuvilisel on loomulik soov saada tugevaid kuid kergeid suuski, mülliste iga oleks pikem ja mille abil võimaldaks mõnus liiglemine mitmekesisel maastikul. Lubatagu alljärgnevaga anda näpunäiteid. Kõigepääält olgu tähendatud, et igapäevaseks tarvitamiseks peaks olema küllalt kodus valmistatud suusast, ning peaksid vastavad org-id oma õpekavva võtma ka suuskade valmistamise õpetuse vastavalt kursusel.

Suuska materjalina meil on maal lõõnd läbi haab kerge puuna, sääljuures aga ebasitke. Nagu Soomes kui suusatajate paradisis, nii ka meie oludes parimaks

puuks osutub kask, olles vastuvõetav oma häduselt ja hinnalt.

Suuska peab olema tugev, sitke, kerge ja paenduv. Puutoim jooksku piki suuski, et häirida murdumisvõimalusi. Suuskade keskmiseks pikkuseks arvatakse inimese pikkust maast kuni ülesirutatud käe sõrmedeni (keskmise ja pikema kasvuliste meestele 2,20—2,40 m. pikkused, naistele ja vähema kasvuliste meestele 2—2,20 m.). Suuskadel jalasideme koht asub keskkohast 8—15 sm. tagapool. Suusarina on paenutatud ülespoole kuni 12 sm. lumepinnast. Ninapaenduvus ei või olla liig järsk. Suuskade laius oleneb nende iseloomust, kiirsõidu suusad kitsad, mäe ja murdmaasuusad laiemad. Suusaspordi mitmekülgsete mõnude kasutamisel otstarbekohasem murdmaasuusk, seepärast ka siin andmeid selle kohta. Murdmaasuusa ninapoolse laiema osa laius 7 sm., keskel 5,8 sm. ja suusakannas 6,2 sm. Paksus oleneb puu tugevusest, keskmiselt paksus jalaaluse kohal 2,5—3 sm., ninapoolses õhemas osas 0,5—0,7 sm. ja kannapool, lõpus umbes 1,5 sm. Suusa juhtimist kergendavad sooned suusapõhjal, millede soovitatav laius 1—1,5 sm. ja sügavus 0,2 sm. Muide olgu suusad veel paenutatud keskest, nii et nende tallaaluseid vastamisi pannes suuskade vahele jääks keskel 4 kuni 5 sm. vahe.

Murdmaa suuskade muretsemisel peetagu silmas eeltoodud andmeid, ühtlasi vaadatagu hoolsasti, et suusad oleks terved, ei oleks murde, lõhesid, et nad ei oleks kaardus ja suusatallas olev juhtsoon oleks otsejooneline. Kodumaa suusad maksavad ärides 15—22 kr.

Mida kindlamini suusad jalas, seda kergem on neid juhtida. Jalgaede kiinnitamiseks on mitmetüübilisi suusasidemeid, mida siin raske kirjutada vastavate joonisteta. Soovitame pöörata Tartu spordiriistade vabriku poole, kes soovijatele maksuta saadab kätte vastavad juht- ja hinnakirjad.

Suusa tõukekepi pikkus oleneb suusataja pikkusest. Suusakepp võib ulatada suusataja õlani, raskemal murdmaastikul tarvitatakse veel lähemaid keppe. Suusa-

keppidest paremad valmistetakse bambusest, ent kõlbavad bambuse puudusel ka haavapuust kepid, mis on kergemad kui kasest, ehkki veidi nõrgemad. Suusakepi alumisse otsa kinnitatakse põimitud kanderõngas, otsast 6—7 sm. kõrgemal. Rõnga läbimõõt ümarguselt 15 sm. On tähtis, et rõngal oleks suurem kandepind, ning et kanderõngale jäänd lumi sellelt kergesti pudeneks maha. Suusakepi otsas on 2—3 sm. pikkune nael. Ülemisse otsa, käele kindlama toe võimaldamiseks, pannakse harilikult nahkne sõlmus, ning kepi ots tehakse kumer (ovaalne), kuna päris ümargune kergemini libiseb käest.

Niipalju seekord üksikasjust.

Olgu lõpuks tähendatud, et maanoorsoole peaks saama eriti lähedaseks suusaspordi oma avarate võimaluste poolest. Linnalasele on suusatamine terviteta pühapäevalõbu, maaelanikule aga suusad soovitevatamaiks liikumisvahendeiks. Tehtagu seepärast kõik võimalik suusaspordi propaganda alal. Iga edutiivustav võistlusmoment olgu õhutajaks, saagu lähedaseks igas organisatsioonis, nauding ja sport käsikäs! Esialgu me ei mõtlegi suusaspordi suursaavutisile, loome vaid elurõõmule loodust lapse vabaduse. Liugleme rahuga enda lahtutuseks, talveilu nautimiseks ja argipäeva unustamiseks. Las' sel teel kasvavad meie meistersuusatajad, las' enne suursaavutisi saavad koduseks meile lumehanged metsad ja mäekünkad, kuni tunne me end lumeväljade

valitsejaina. Suusakuningad on ikka mujalgi olnud põliseid looduslapsi, ürgmetsade, soode ja tundrute elanikke, kes võideldes loodusjõududega sünnivad ja surevad suuskadel. Ootame meiega oma suusatajaid Peltseri mägedest, Peipsi lagedalt, Pärnu metsadest ja Saaremaa määrikäärudest, ega milte Piritalt ja Nõmmelt. Saagu suusad enne eluõiguse, kogunegu enne naudingust ülejäävat võistluskihku, enne kõiki suuski ja suusatamistehnikat igasse tallu kaugemaški külakolkais!

Nagu kuulda, kavatses teha ÜENÜ spordi kesktöimkond omalt poolt suusaspordile propagandat omapäraste talvapäevadega. Seejuures loomulik vajadus osakondade kaasabi järgi. On olnud kõne all osakondadevaheliste suusapäevade korraldamine Otepääl, Pandivere kandis, siis Pärnu või Viljandi maal. Lähedad ja kaugemad osakonnad kahest-kolmest maakonnast saadaksid kokku oma suusatajad ja nimelt suuskadega, et kogumiskohtades võistelda oma osakonna auks ning olla lõbusad vabas talvelooduses. Auhindamisele tuleks seejuures esmalt osakonnad suusatajate arvu järgi, siis alles muud võidud. Kus ja kes oleksid esimesi organiseriijaid?!

*

Ärgu eeloleval talvel meie legendikkude, metsade ja mäekünkade lumi enam leinaku suusatajate vähesust.

Kõik suuskadele! H. N.

Muljeid ja võrdlusi Saksamaalt.

A. Meikop.

(Järg.)

Üheks Saksa küla vooruseks on ta meelitatav puhtus ja kord. Teeääred, majade ümbrus, õu — kõik on korrastatud, takjaid, nõgeseid, pühkmeid, vedelevaid põlutööriistu, poollagunenud aedu, ega mustust õuenurkades, nagu seda sagedasti näed veel meil, ei märgand siin Plackvitzis ega mujalgi. Ka külavaheteed on korras. Tallid ja loomalaudadki seest ja väljast lubjatud ja parandvormis. Talude ja elumajade ümbrus aga näitab kauaaegset

kultuuri ja esteetilist arusaamist, olgugi, et õu ja õue ümbrus väike — mõõdetakse ju siin maad pea millimeetritega. On muruplatsi, aiailu, lilledekoratsiooni ning jõudetundideks kusagil papli, pöökpõu või pärna all — eriti armastatud näib viimane, esineb ju pärn saksa rahvalauludeski sagedasti — mõni mugav pingikene, laukene. Ning olgugi siin lõunas külaelu, võrreldes Põhja- ja Ida-Saksamaaga ja säälsete suurtaludega, veidi iselaadiline —

puhketundidest oskavad sakslased lugu pidada ega tõuse kibedamal heinaajalgi tööaeg üle 10 tunni. Sama korras-
tatud ja kooskõlastatud näis ka talude sisemus, kuhu sattusime. Laud, laudlina, lillevaas, lilled, sein, seinailustused ja muu mööbel — kõik näitavad maitsekat stiilist kokkukuuluvust.

Saksa kool.

Suurel määral on siin tõuketegurina mõjunud kool. Kaheksa-aastane algkool lisanduva kaheaastase sundusliku täienduskooliga (Fortbildungsschule) peab jätma külaelusegi jälgi, liiati kui sel koolil juba on traditsiooni ja ajalugu. Kuid mitte ainult pikem kooli aeg, kõrgem hariduslik tasapind, vaid ka koolil aad, koolivaim, kooli aateline sisu on enam kohandatud kohaliku elu ja kultuuri tõstmisele. Võrreldes Saksa-
maaga, võrreldes põhjamaadega on meie kool veel liig akadeemiline, teoreetilise, tahaks isegi öelda, liig internatsionaalse värvinguga. Kõneleme palju igasugu meetodeist, üldõpetusest, isamaalikust kasvatus-
sest jne., kuid see on kõik liig akadeemiline — ja kõik akadeemiline on ikka kodukohast võõrutav. Kolleegid peaksid nägema, kuidas sinseis koolides õppeainetikku elustatakse sellega, mida sakslane nimetab Heimatkunde, Heimatliebe, Heimatsinn jne. Kuna saksa linna ja alevik-
kude koolides õpetus algab augusti alul, oli vastavate kooliülemuste loal võimalus õpetust jälgida siin, Pommeris, Frankfurdis ja Stetiinis — igalpool oli mulje sama ning tõendas neid veendumusi kõne-
lus Preisi end. haridusjuhiga juhuslikul koosviibimisel Frankfurdis. Siingi Plackwitzis. Lapsed käivad lähedase (2—3 km) väikelinna Lövenburgi ühes äsjavalmind koolis (kannavad need uuemad koolima-
jad pea eranditult Eberti, Hindenburgi või mõne muu juhtiva riigitegelase nime, mis enesest juba kõneleb oskusest isamaalikust kasvatuses — võrdle jäälõhkuja J. Vilms, Jakobsoni tänav jne.), ent õpetus on täiesti maavamuline, õpilased rakendatud kodu-
koha tundmise, kodukoha looduse- ja loomakaitse, rahvakunsti, isikute austamise jne. ülesannetele ning õpetajad laste ja lastevanemate poolt suures lugupidamises. Ei lepitagi klassiga, vaid täiendatakse selle-

kohast huvi õppekäikudega ja üksikute tööülesannetega. Sooviksin, et meilgi, kas või näiteks Harjumaal lapsed, sama hästi tunneksid Harjumaad tema looduslike iseärasustega, elu ja oluga, kui seda kodumaal tundmist näib siin. See seab emake-
se maaga ning äratav noori tegevusele selle ümbruskonna häälks.

Lisaks sellele on Saksamaal eri kooli-
uendusüübina levimas koolikodud (Landschulheim), s. o. linnakoolid, mis asu-
tavad oma õpilasi kevadeti ja suveks maale. Seni on Saksas asutatud umbes 300 niisugust koolikodu, üle 20000 voodiga. Nende kodude ülesanne on nii tervishoidlik, kui kasvatuslik, ning kavas on vähem õppe-
aineid, kuid seda enam õppekäike ümbruskonnas ja kehaline töö kodu maalapil ja kodu aedades.

Vähe sellest. Kool on end tugevalt si-
dunud ka juba koolist lahkunud noorpõl-
vega ning selle töö toetamisele ja juhtimisele on end käsikäes rakendanud õpetajad ja koolimajad, vallaisad ja vallamajad. Mulle näidati siin ja hiljem ka Frankfurdis Hindenburgi nimelises uues koolis erili-
lisi koolimajja ehitatud 2—3-toalisi ruume koolist lahkuvale ja juba lahkunud ümbruskonna noorusele oma koosviibimise-
te, lugemistoate, kohviõhtute ja muu ise-
tegevuse korraldamiseks, kus muuseas kasutada ka kooli eeskujulik köök kogu sise-
seadega.

Saksa noorsoo huvid.

Eriti hoolitsetakse keha- ja kultuurilise arengu eest ning on see saksa noorusele praegu üheks kõitvamaks tegevusalaks. Viimase võimaldamiseks on riiklikult hoolitsetud. Linna- ja maavalitsuste noorus-
ametite (Jugendamt) üheks suurimaks mu-
reks ongi vastavate abinõude, ruumide, platside, oskuste jne. arendamine ning lei-
dub saksa vähemateski küladest üllatavalt hästi korraldatud mänguplatse ja võim-
lemisruume. Suured teened sellel alal on organisatsioonil: „Jugendabteilungen des deutschen Turnerschaf“, mida juhivad au-
tonoomsed pedagoogid. Käesoleval aastal (1930) on selle organi ümber koondunud poole miljoni ümber meesnoori ja 150000 nais-
noort alla 15 a. ning 133000 n. noort 15—20 a. Lisaks sellele teotsevad selle-

laadilised tugevad noortekoondused pahempoolsetel parteidel. Eriti näib tõusvat huvi kehakultuuri küsimuses naisnoorsoos. Siiski pole saksa naisnoor sugugi nii sportlikult mehestund, nagu see meil osalt keskkoolides näib haigusena, vaid ta mõtleb võimeldes eeskätt tervisele ja naiselikkusele, mida tuleb lugeda hääde juhtide (Helene Lange) arvele. Vastupidi, oli võimalusi veenduda saksa meesnoortegi „naisestumises“ sel ja muil alul nagu üldse noorusliikumisel feministliku kultuuri jooni olemas. Noorusliikumine ju palju mõjutand saksa kultuurilist arengut (suhe rahvalikkudele kunstidele, lih'sustatud kombed, riietus, rahvusliku omapära kultiveerimine, elureform, isikliku aususe ja üheväärsuse esiletõstmine jne.).

Ja kuigi saksa külas, vaadeldes meie seisukohalt, näib mõndagi, millele suhtuksime negatiivselt, nagu endisaja seisulikkude kihitraditsiooni ja eneseteadvust, õlle ja sigarite kultust, teatud poolehoidu Berliini „schlaageritega“ imbutatud raadioonulegi — on tänapäevane saksa noorus siiski säilitand oma noorusliikumisel pärandatud iseseisvuse ja iseseadvuse ning vaatab neist pahedest üle.

Teine saksa organiseerund nooruse armastatud ja omane tegevusala on ühismatkamine. Sellegi võimaldamise eest hoolitseb riik ja rahvas. Eriti puhkepäivil ja suvel näib niisuguseid rändrühme palju liikumas ning antakse riigi poolt niisugusteks matkadeks riigi raudteil ja laevadel 50—75 prots. hinnaalandusi. Pikemal rännakuil õõbitakse rändkodus, milliseid Saksas üle 2500. Siingi, Lövenburgis, on linnavalitsuse kulul vanas linna tornis niisugune mugav kodukene 40 matkajale. Ja vähe sest, et matkatakse kodumal. Saksa noorte rändtruppe leidub vist küll kogu Euroopas ning on siin üksikud noorsooorganisatsioonid näiliselt omavahel jaganud riike. Rännatakse väga lihtsalt ja kokkuhoidlikult, mille tõttu matkakulud äärmiselt odavad ning matka organiseerimine on toimetatud eeskujulikult vastava maa tundmaõppimise otstarbega. Selleks varustatakse end plaanide, kaartide ja juhtidega ning sobitatakse tutvusi vastava maa noortega. Tarbekorral esinetak-

se laulude ja tantsudega ega kokkutagi kehalise töö eest. Nii tegi üks niisugune Boberhausist väljaläinud õpilaste ja üliõpilaste rändrühm Bulgaariasse sõidul vabatahtlikult kaasa sääli maksva kuuekuulise töösunduse, töötades väga mitmel kohal ja ajal. Eesmärk oli tabada kaht kärbest korraga: tutvuneda Bulgaria maa ja rahvaga ning üheaegselt veenduda selle riikliku korralduse hääde ja halbade külgedega, informeerides sellest järjekindlalt saksa ajakirjandust. Algatuse tulemusena haarasid saksa ajakirjandus ja saksa mõned asutused asjast kinni ning juba sepietakse kavu sarnase töösunduse läbiviimiseks Saksaski, mis võimaldaks lahendada tööpuuduse küsimust, läbiviija suuremaid ühiskondlikke töid (maakuivatustöid, metsatöid, teede ja sildade ehitusi jne.) ja millele oleks noorusele ka distsiplineeriv mõju.

Lahkudes siit Lõuna-Saksa mägestikumailt, leidsin end äkki olevat doktori. Oli see nüüd sakslaste viisakus, või asjaolu, et Saksamaal doktoreid käega segada, — või ehk eelarvamine, et noorusliikumise eesotsas olevad isikud filosoofeeriva Saksa eeskujul võivad olla vaid doktorid, — või ehk arvamine, et saksa olusid tundev ja tõlgita rändav välismaalane võib olla vaid doktor, — või ehk eeldab lõpuks näolapp doktori tiitlit. — Koolides, Boberhausis jne. tituleeriti ja esitati mind järjekindlalt doktorina. Püüdsin paar korda asja korrigeerida, ent seda ei võetud kuulda. Ehk on see lõpuks kohapäälsete asutuste juhtide, kes ka enamuses doktorid, autori teeti tõstev enesekõditus, millele viisakuseta oleks vastu raiuda. Ja kes ütleb, et ma äkki siis mõneks ekstsellentsiks või professoriks ei muutu. Ja on ju siin rännanud ka eesti doktoreidki ning löi siin mail oma „Minge üles mägedele“ dr. Veskegi. Jääb sellega.

Berliin.

Mulle ei meeldi see neljakordselt Eestit ületav maailmakoletis. Võõras tundub rahulikule põhjamaalasele see rahutu ja robotlik inimpeša, rõskete, suitsust määrdind üheetooniliste majade ja tänavatemerega, tööstuse, äri ja tehnika maailmalinn. Hoolimata sakslaste agarusest ja tööarmastu-

sest, hoolimata kümnest ülesehitusaastast, tundub siin veelgi küllalt zillelikku kibedust, sõjajärgset verevaesust ja preisiomast bürokraatismi.

Võluvad ja vangistavad ehk esialgu maailmalinna hiigla dümenshoonid. Kui Friedrichstrassel (üks Berliini 30. jaamast) kohvi juues iga paari minuti takka tunned jaama hooneid värisemas ning kuuled rongi üle jaama veerevat — aimad, et oled suurlinnas. Ja edasi ei imesta sa enam arvude üle: 40—50 teatrit, terve rida muuseume ja losse; mitusada trammi ringteed, jne. Ei imesta enam kui iga tund jälle värsked ajalehti ilmub; kui Wertheimmi kaubamaja õhtul k. 7 ajal oma viist 10000 äriteenijaga Potsdami platsi täidab — ei miski pole enam ime. Ka see mitte kui kusagil Wilhelmstrassel poiss rattal kihutades romaani loeb või preili maa-aluses kiirrongis peene heegeldustöö juures ametis on. Heheks nagu kaob võrdlusvõime meie kündja külapoisi või lüpslinelü ja sünnse noorte robotide vahel.

Ent ruttu muutud ka berliinlaseks ja rahuldud, kui usuteldav härra küsimisele:

„Ist's weit bis zur Leipziger Strasse?“ sind musterdades vastab:

„Zwanzig Minuten?“ —

Tähendab berliinlane mõõdab kaugustki ajaga, kiirusega, ning juba harjudki massilikult ja kiirelt talitama ning juhata küsivate eidele tänavasuuna, teadmata kust ja kuhu see viib...

Kui veel päeval selle hiiglalinna suurust ja kiirust imestad ja temaga kui paratamatult pahega lepid — siis õhtul reklaamtulestiku kiirgades, kinode, kohvikute, kabareede, õllekeldrite, baaride, restoraanide, jazzisaalide ning sadade muude lokaalide ja pakade uste avanedes tunned kuis miski hall vormitu ja hingeitu, pääletükkitv, suurlinna demon kiirgavate tulede taga hakkab elama ning sulle see ülespuhutud, ülejüelav ja ennast ülepakkuv pesa muutub vastikuks. Kõik näb korraldatud tuhandete sissesõitnud välismaalaste meelitamiseks, kütkestamiseks ja koorimiseks. Vaja oskusi, et sellest majademetsast otsida ja leida riigiteatrit, riigiooperit, volksbühnet, kontsertsaali, raamatukogu,

instituute ning igasugu üldkasulikke asutusi ja organisatsioone.

Sattusin siia pidulikku momendil: pühitsevi vabariikliku olemuse 11. aastapäeva (Verfassungstag). Nagu hiigla kohutav madu lookles inimlaava — sõjavägi, koolid ja publik — Unter der Lindenilt ja Võiduvärvate alt parlamendi esisele platsile. Ning mõne minuti jooksul on kogu Tiergarten lametatavast ja tulvil inimmerest ujutatud. Väikeste oludega harjund inimest heidutab see vabariiklust pooldav tõrvikutemets ja militärmuusika rütmis veniv prantsusvaenuline, kardetav inimloom. Ohus on ärevust ja animelektri kõrgepinget — pidulikkus sarnaneb tulvale, mis paisu ähvardavalt kõgutab.

Sellesse õhkkonda kistakse noorustki. Staadionile voolavad riigimeeste juuresolekul lastest lavastatud kümme saksa jõge, puudub vaid okupeeritud Rhein...

Berliin pole siiski luksuslimn. Kas mitte ehk Tallinnas võrdlemisi enam pole värvi-misi, moenarrusi ja luksuslendu kui siin? Ja kui siingi luksustõbe näib, siis on needki välismaalased, kelledega Berliin ajab äri...

Tallinna pääjaamas tegi raudteepolitsei asjatut kõmu ja reklaami pornograafilise kirjandusega — jaama müügikoht müüvat sedasorti alastiku tuse saksakeelset kirjandust õhtuti läbi mitmete tuhandete sentide eest. Ent imelik — siin sedasorti kirjandust müügil ei näi ega pole lubatudki. Selgub asjaolu — saadame oma pistust välismaale miljoneid sente kirjanduspahna eest, mida siin vabritseeritakse — välismaa jaoks...

Vestlen ühe Berliini noorkirjanikuga: saksa kirjandustaevas puuduvad praegu suurvaimud, väheneb ka lugijaskond, kasvab sportlaste pere. Ent siiski on olemas stabiilne ja kriitikavõimne lugijaspere ning hääd raamatu menu on alati kindlustatud. Kui kirjanik siiski nälgib, pole see niivõrt kirjaniku kui kirjastaja süü: kirjandusega tehakse siin äri nagu armastuse ja muugagi... Valitseb raha, raha ning on Berliinilgi oma Männikud ja Vellerid ja veelgi mõned kraadid kangemad meie omadest...

Enam aukartust muistsete kangelaste ees!

On kurb näha-kuulda, kui odavaks sa- geli peetakse meil muistsete kangelaste mä- lestust. Kui hoolimatult käsitletakse eriti nende nimesid. Nii oli esimese nime- de muutmise puhangu ajal tähelepan- dav (mis muidu vägagi tervitav nähe), et igamees end püüdis ehtida mõne muinaskangelase nimega, hoolimata, kas oma tegudes osalt- ki sarnaneti sellele. Hiljem see toiming jätkus äride ja yhingute nimes- des samase hoolimattusega. Nooredki on syvendand seda väärnähet. Näiteks on kuskil kyla- spordiring, kus harrastetakse vaid jalgpalli ja sedagi kehvalt, ent ring kannab Lem- bitu nime. Kas pole see ebasyunnis muist- sete mälestiste ja pyhaduste labastamine?

Milline oleks, kui võõpaksime omad hoo- ned sini-must valgeks ja rõivastuksime rahvusvärvesse, kandes kõikjal oma riigi vappi? Kas oleksime kyll suured patrioo- did siis? Ent kaugele kyll ei jõuta nii, kui sisemuses jäädakse äkkagi kylmaks, ykskõikseks, nii ainult labastame isamaal- suse suurt tunnet, oma pyhadusi teiste ees.

Seepärast peaksime kaaluma, tõsiselt kaaluma, kui laenamine nimetusi muistseilt kangelasilt, kas suudame kanda seda nime ka väärilisel kõrgusel, kas on meil muistse nimekandjaga midagi yhist. Kui laenamine nimetusi endile, või eridi yritisile, kangelas- ilt, pyydkiem laenata ka vaimu neilt.

M. Sommer.

Sügistormin.

*Teeb meele julgeks sügistormi huige,
See ihhu, hinge kallab jõudu uut —
Saab uueks vere rütm ja soonte tuige,
ja nagu torm ka ihkad tegu suurt.*

*On ilus seista sügisesen tormin:
Võit — taandumine — rõõmu-, valuhõik —
kõik koondet sellen vaatamängun mornin,
mis nõnda imeliselt, armsalt võik.*

*Siis tormina ka tahaks ellu söösta,
küll õhun, merel, mandreil tormata,
ei iseennastki sest möllust päästa —
kõik tõkked ületada, surmata!*

Erv. Uibo.

ÜENÜ osakondade elust.

Ivar Michelson †

5. nov. k. a. sängitasid Sänna noored igavesele unele ühe oma paremaid tööini- mesist. Ja seda kurvem, et pea igal aas- tal külastab julm vikatimees sännalasi, viies endaga tublimaid.

Ivar Michelson oli Sänna osak. näite-, laulu- ja muusikaharu hing. Ta oli harul- dane kaunishing, mitmekülgsete annetega teoinimene. Kõikjal oli ta esimeste seas. Ikka tegude-valmis, väsimatu, optimistlik. Inimesena alati rahulik, rõõmus — sõbralik naeratus huulil.

Ja kui korraga surm vägivaldselt kisub

töö juurest innuka mehe käed, kui kahva- tuvad temast hellitatud ja algatatud kau- nid kavatsused, kui ei ole kedagi, kes võiks asetada teda — kas ei suurdu siis meeleheit ja viha saatuse julmade sam- mude vastu!

Meie, Sänna noored, töotasime haul: jatkakem sama väsimattuse ja innuga tööd parema homse eest!

See vast oleksi kadunule kallimaks teadmiseks, et temast kantud töö ei lagu- ne pärast lahkumist.

Requiescat in pace!

E. P.

Ü.E.N.Ü. Valga osakond.

ÜENÜ tüsedamaid osakondi on praegu Valga osak.

Osak. on oma ruumid lugemislaua ja mitmesuguste seltskondlikkudemängudega, kus igal õhtul arvukalt liikmeid ja külalisi. Kodus valitseb äärmine distsipliin ja eeskujulik viisakus. Samuti on liigete juures viidud läbi äärmine eeskujustamine. Selle tulemuseks on osakonna autoriteetne nimi, üle 200 tugeva kontrolli all vastuvõetud liikme ja rida auliikmeid, kes maksavad aastas isegi 50 kr. liikmemaksu, et tohtida kuuluda sesse perre.

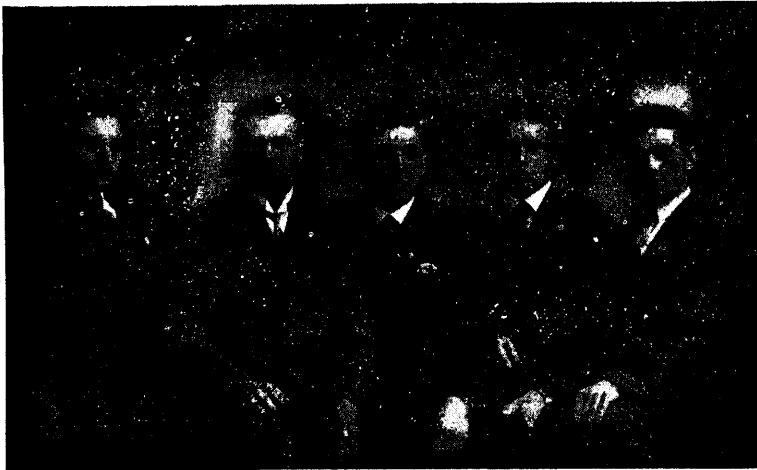
Osak. on korraldanud rea [pidusid,

loterii-allegri, maakondlikud spordivõistlused, kirjandusõhtuid ja ekskursioone kaunimatesse kodumaa kohtadesse, millest olnud osavõtt alati suur.

Nüüd on asutatud osak. juure ÜENÜ Valga-, Võru- ja Petserimaal organiseeriv keskkohut ja Valga osakonna kanda jääb I-se Kagu-Eesti omakultuuri päeva läbiviimistöö.

Suur tänu energilisele juhatasele! Kas ei kõnele juba seegi selget keelt, et 10 kuu kestel on korraldanud juhatus 40 koosolekut, neist mõnigi 8 tunnine?

E. P.

ÜENÜ Valga osak. juhataste praegune koosseis.

Tammiste osak. 3. aastapäev.

6. november. Kolm aastat tagasi samal päeval kutsuti ellu Ü.E.N.Ü. Tammiste osakond. Kohapäälseil nooril oli soov tõsta kõrgemale ümbruskonda vabrikute ja alevite kultuurist. Kahjuks asub ju T. osak. „Vaeste patuste“ alevi külje all. See õhkkond on nii tugev, et suutis lüüa reast kõik energilised algatajad, jättes osakonna vaeslapseseks. Isegi kauaoodatud raamatukogus on vaid 30 köidet ja lugeda sooviksid neid enamik siinseid noori. Puudub ametlik alus raamatukogule, kuid pole niipalju kohusetruusid liikmeid, kes tahaksid ohverdada kavatsuste kordaminekuks pisutki oma noorusenergiast. Juhatus valiti auasjaks, sel pole aega korrakski tulla kokku pool-aastas, rääkimata sellest, et midagi teha osakonna hääks.

Kolmas aastapäev. — Väljas nutab vihm ja hinges on nukrus. Kas tõesti näeb T. osak. kadu? Päälegi suletakse pea kohalik algkool. Otse usumatut ebakultuuri võib inimene õppida säääl, kus ometi on eluküllast noorust vabrikust ja alevitest.

See, mida nähakse ümbruskonnas, on palju kõditavam ja veetlevam kultuuritööst osakonna liikmena. Kurb hällipäev, sest ka tulevikus pole väljavaateid uute teguvõimsamate liikmete juuretulekuks. Väljapääsu ei näe, kõikjal vaid etteheitel!

Tammistilane.

UENÜ Haaslava osak. 4 esimest aastat.

Haaslava koolilõpetand noortel puudus organisatsioon, kuhu oleks võind tulla kokku edasiarene-mise sihiga.

Mõningad noored kutsuti tegutsema karskuss. »Priiuse“ ja hariduss. „Koidu“ juure, kuna üldiselt puudus noorsootegevusel alus.

1926. a. suvel liikus kuuldui noorte oma org-i asutamisest, ning sügisel kutsutigi kokku agara-mate noorsootegelaste Ed. Lähti ja R. Palla alga-tusel ÜENÜHO asutamiskoosolek. See oli suursündmus „Sillaotsa“ koolimajas. Rahvast val-gus igast külanurgast, 10 klm. kaugeltki. Umbes 70 osavõtjaga koosolek otsustas üksmeelselt asu-

EESTI NOORUS

tada ja kutsuda ellu ÜENÜ Haaslava osakonna. Koosolekul kõnelesid noorsookultuurist ja ÜENÜ tegevusest nrsl. Ed. Lätti ja R. Palla.

Algus esimene tegevusaasta, spordi, näite, omakultuuri, põllumajanduse, raamatukogu j. t. tegevusharudega. Peeti noorsoo pidusid Kaagveres, Võnnus ja omavahelisi koosviibimisi. Korraldati spordivõistlusi j. n. e.

Osakond leidis alul päävarju Sillaotsa algk. ruumes, kuhu aga kogunemine keeldi valla volikogu poolt. Juba kaks aastat asub osak. taluruumides (laekur R. Palla pool) ja talu kannabki juba „Noorte kodu“ nimetust.

Tegevuses on märgata järjekindlat tõusu. Kogutud 350 köiteline oma raamatukogu, antakse välja ajakirja j. n. e.

Haaslava osak. asutamispäevast tänini on jäänud väsimatuks noorsoolased R. Palla (laekur, majajasa), Ed. Lätti, O. Luts, R. Käsi (esimees) El. Lätti, (sekret.) ja G. Kuiv (näitejuht).

Kavatsusel sügispeo korraldamine, osavõtt Tartu osak. X. aastapäevast 1931. a. suvel ja paljugi muud.

sest noorsoolased olid juba mitu aastat unistanud orkestrist. Juba 4. nov. ootas suur kogu nrs-lasi postiagentuuris Tallinnast teateid orkestri suhtes. Halva ilma tõttu viibis teade ühe päeva. Järgmisel päeval, kui jälle postiagentuuris oldi, ootamas teadet, saadi rõõmustava uudise osalisteks, et pillid juba teel Valgjärve poole. Laupäeval sõitsid esimees R. Anton ja nrsl. K. Hark pillidele Palu-pera jaama järele. Ohtu eel kogus suur hulk nrsl-si pille vastu võtma. Et pillitoojad halva ilma tõttu viibisid, pani majavanem F. Mõrd kokkutulnud inimesed omale appi saali lae puhastamistöhe, mida õhtuks taheti sooritada. Oldi nõus ja asuti nii siis talguga tööle, kuid saadi vaevalt alustada, kui trummi pövinat väljast kuuldi (trumm oli nii pakitud, et laudade vahelt koputada sai). Nüüd lõppis töö kui valgust rabatult ja kõik tormasid pille sisse tooma. Kui kastid sees, toimus „pühalik“ kastide lahtivõtmine, mille avas esimees kolme haamri pauguga omalt poolt. Ettevaatlikult ja üksahaaval tuli see „toredus“ päevavalgele. Kapellmeister Volli Hirschon andis igale orkestrandile tema riistapuud

E. Lätti,

Haaslava osak. asutajaid ja agaramaid tegelasi.

R. Palla,

Haaslava osak. asutajaid, praegune laekur.

Puhkpillide orkester Valgjärves.

Oktoobrikuus hakkas Valgjärve osak. juhatus nrsl. V. Hirschoni ja majavanem F. Mõrdi õhutusel puhkpillide orkestri asutamiseks astuma samme. Alguses pidi see viidama läbi kohaliku kaitsemalevaga ühiselt, kuna kaitsemaleva oleks saanud selleks asjaks toetust. Asi jäi siiski soiku. Noorsoolased olid aga mõttest väga kaasakistud ja tahtsid maksu mis maksab, Valgjärve orkestri asutada, mis sinna nii vajalik. Nad hakkasid siis ilma teiste orgide kaasabitada seda asja ajama. Nõutati 200 kr. raha ja saadeti 2. nov. päälinna poole teele, „Esto-Muusika“ ärril, kust pillid telliti. Arevus oli suur,

proovida. Et mõned juba varem, kooliajal orkestris mänginud, siis katsuti juba samal õhtul lüüa lahti valss „Üks vanamees raius üht jämedat puud“ Kõik päältkuulajad jälgisid nii suure huviga mängu, et tantsimist kellelgi meele ei tulnud.

Pühapäeval jagati pillid orkestrantidele kätte. — Samal õhtul oli ka osakonna erakorraline pääkoosolek, kus esijoones harutati orkestrisse puutuvaid küsimusi jne. Pillide ostuvõla osaliseks katteks otsustati pidada loterii-allegri. Ägedaks kippus minema koosolek säääl, kus oli kõne all eelmise protokollil kinnitamine. Nimelt seisab selles eelmises protokollis harutus ühe üürniku viinamüügi-

kahtlustuse kohta osakonna kodus ja osakonna seisukoht ses suhtes. — Ka meilgi siin ei puudu „elutilga“ harrastajad ja need pooldasid ihu-hingega märjukese müümist, olles eelmise protokollil kinnitamise vastu. Hääletamisel selgus aga, et märjukesepöru oli ainult 5.

Pärast koosolekut algas Mardipäeva näokattepidu, kus ka noor orkester mõne pala mängis.

Praegu on orkestrimehed kibedasti töös õppimisega. Pillid on toodud Tallinnast, „Esto-Muusika“ ärist, neid on kogusummas 12 ja maksavad 1078 kr. Sellest rahast on makstud 200 kr.

Kõik „Eesti Noorust“ lugevad sõbrad mujal osakondades — rõõmustage ühes Valgjärve osakonna noorsoolastega sellesinatse rõõmusõnumi pärast, et meil nüüd need „kanded ja pasunad hüüavad!“ A. Mõrd, sekret. abi.

Noorsoolasi!

Talve saabudes tahan teha suuskadel ringreisi ümber kodumaa. Sõit läheks läbi Tartu-, Viljandi-, Pärnu-, Järva- ja Harjumaa ja lõppeks Tallinnas.

Oleksin väga tänulik, kui võiksin oma matkal külastada meie suure ühispere osakondi ja nende liikmeid.

Paluksin teatada aadresse — mille eest sügavaim tänul!

Elmo Ploom,
Sänna postiaeg, Võrumaal

Elmo Ploom. ÜENÕ Kagu-Eesti tegelasi.

Mõtted ja suled lõhe!

Lisaks eelmisele võistluskirjutiste teemile **Jõulud**, millede toimetusele saatmise tähtaeg oli määratud 20 nov., kuu-

lutab välja „Eesti Nooruse“ toimetus veel teisegi teemi.

Oleme noored ja mõtleme oma edaspidise elu kaunistamiseks ja sisustamiseks, mõtleme oma kodu loomisele. Selleks vajame juhiseid, kogemusi, teadmisi. Kahtlemata huvitab kõiki, milliseks looks oma kodu kaasvõitleja, naaber, tuttav — või võõraski. Siin tahab „Eesti Nooruse“ toimetus olla abiks. Esmalt huvitavad meid aga meie lugejaskonna kavatsused, soovid ja väljavaated, tulevikus, ütleme 10 aasta jooksul.

„Eesti Nooruse“ poolt väljakuulutat teem teisele võistluskirjutisele on: „Minu kodu aastal 1940“ (ehk N. N. kodu a. 1940).

Sellele teemile kirjutatud tööde toimetusele saatmise tähtpäevaks on 1. jaanuar 1931.

„Eesti Noorus“ loodab, et tema lugejaskond hoogsalt võistlusest osa võtab. **Võistlustingimused.**

1. Tööd peavad olema kirjutatud kaheksandik (vihi) lehe ühele küljele, selgesti loetava käekirjaga (soovitav masinkiri).

2. Võistluskirjutiste pikkuse ülemmääraks on 250 trükirida (10 — 15 käsitsi kirjutatud lehekülge).

3. Tööd tulevad saata „Eesti Nooruse“ toimetusele, (Tallinn, Lossipl. 4.), mitte hiljem kui eelpool määratud tähtaeg, märgusõnaga varustatult. Töödele lisatagu juure autori õige nimi ja aadress kinnises ümbrikus, millel sama märgusõna

4. Võistlustöid hindab toimetus ühes juurekoppeeritud isikutega.

5. Auhinnatud tööd avaldatakse „Eesti Nooruses“ ja arvatakse kõrgendatud honoraari alla.

6. Arvesse võttes tööde väärtust määratakse nende eest I, II ja III auhind. Hindamiskomisjonile jääb õigus tarbekorral määramata jätta mõni auhind või suurendada nende arv.

7. Kõik võistlusele saadetud tööd jäävad „Eesti Nooruse“ toimetuse omanduseks.

8. Auhindamata tööde juure lisat märgusõnaga varustatud ümbrikud hävitatakse avamata.

9. Auhindadest teatame üksikasjalikumalt järgmises numbris.

Oma asjus.

„Eesti Nooruse“ lugijaid palutakse lahkesti vabandada käesoleva nr-i hilinemist, mida polnud aga võimalik vältida toimetajate vahetuse tõttu. — „E. N.“-t toimetab käesolevast nr-ist alates nrsl. Linda Laarman.

Toimetus palub nrsl-i erilisel kinnitaval tähelepanu II. võistluskirjutise teemile ja tingimusile, mis ülal toodud. Samuti palume veel kord kaastöö suhtes, et see saadetaks meile enne esimest kuu päeva.

Toimetus.

Vastutav ja tegev toimetaja Linda Laarman. Väljaandja Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühenduse Keskjuhatus. Toimetus: Eduard Riisman, August Meikop ja Otto Ibius. Talitusjuht: H. Hasenbuž.

Hind 20 senti.